

Ekonomiska kommentarer

E-kronan - nu och inför framtiden

Gabriel Söderberg

Författaren är verksam på Riksbankens avdelning för betalningar¹

Första gången Riksbanken talade om möjligheten att ge ut en digital form av pengar till allmänheten, e-kronor, var i slutet av 2016. Anledningen var att allt färre svenskar använder kontanter, mycket på grund av den snabba digitaliseringen av samhället som också påverkar hur vi betalar.² I mars 2017 beslutade Riksbankens direktion att starta e-kronaprojektet, som förutsättningslöst skulle utreda möjligheten att ge ut e-kronor som ett komplement till kontanter.³

Kontanter är statliga pengar i fysisk form, till skillnad mot de privata, digitala bankpengar som oftast används av allmänheten för att göra betalningar. E-kronaprojektet skulle därför undersöka frågor som blir naturliga att ställa när statens närvaro på betalningsmarknaden genomgår kraftiga förändringar:

- Kan en betalningsmarknad som helt domineras av privata aktörer garantera att betalningssystemet fungerar så som vi som samhälle förväntar oss?
- Skulle statliga digitala pengar, e-kronor, kunna mildra några av de potentiella problem som skulle kunna uppstå i ett kontantlöst samhälle?
- I så fall, vilka effekter skulle en e-krona kunna få på det finansiella systemet?⁴

Detta är stora och viktiga frågor inför framtiden. Genom ett beslut den 18 juni 2019 uppmanade en enhällig riksdag även regeringen att tillsätta en utredning i vilken e-kronan ska behandlas som del i en statlig utredning om statens roll på den digitala betalningsmarknaden.

Syftet med denna ekonomiska kommentar är för det första att beskriva var e-kronaprojektet befinner sig nu, och hur projektet och omvärldskontexten har utvecklats sedan starten. För det andra är syftet att beskriva och diskutera de principiella frågor som väcks av e-kronan. Dessa frågor handlar ytterst om statens och centralbankens roll i samhället och om hur viktiga delar av samhället ska utformas. Slutligen är syftet att beskriva vägen fram och de vägval som måste göras, ytterst av Sveriges riksdag, inför framtiden.

Pengar och betalningar förändras snabbt

Utgångspunkten för e-kronaprojektet var de förändringar som börjat ske i betalningssystemet, framför allt att kontantanvändningen i Sverige tycktes vara på väg bort. De år som följt sedan projektet påbörjades har inneburit att utvecklingen fortsatt i samma riktning och att frågan om hur framtidens betalningssystem ska se ut har blivit än mer brännande.

¹ Författaren vill tacka Carl Andreas Claussen, Gabriela Guibourg, Jesper Hansson, Monika Johansson, Martin W Johansson, Frida Linton, Björn Segendorf, Marianne Sterner och Mithra Sundberg för viktiga synpunkter och kommentarer på texten.

² Milne (2016).

³ Sveriges Riksbank (2017a)

⁴ För mer om dessa frågor se Sveriges Riksbank (2017b) och Sveriges Riksbank (2018).

Den fallande kontantanvändningen i Sverige har fått Riksbanken att undersöka om en statlig, digital valuta, en e-krona, skulle kunna mildra några av problemen i ett kontantlöst samhälle. Frågan handlar ytterst om vilken roll staten, och Riksbanken, ska ha på betalningsmarknaden i framtiden. Denna ekonomiska kommentar beskriver var projektet befinner sig nu, de principiella frågor det väcker och utredningsprocessen som väntar. Utvecklingen på betalningsområdet går mycket snabbt. Det är därför viktigt att frågan om statens roll på den framtida betalningsmarknaden, och däribland ifall en e-krona ska ges ut, utreds noggrant och skyndsamt.

Den fallande kontantanvändningen ändrar statens roll på betalningsmarknaden

Den fallande kontantanvändningen påverkar relationen mellan statliga och privata pengar. Tidigare hade privata banker, också i Sverige, rätt att ge ut egna sedlar.⁵ Genom en serie lagstiftningar, i Sverige 1897, fick centralbankerna ensamrätt på att ge ut sedlar. Privata pengar blev därefter synonymt med banksättningar som med hjälp av olika betalningsinstrument – checkar, kontokort och så vidare – kunde användas för att göra betalningar. Dessa privata pengar har dock backats upp genom insättningsgaranti, regleringar, och penningpolitik i statlig regi. Under lång tid har det därför funnits en etablerad ordning där statliga pengar i form av kontanter används parallellt med privata bankpengar. Den fallande kontantanvändningen innebär därför att privata bankpengar i allt större utsträckning ersätter statliga pengar. Det rör sig alltså om en mycket stor förändring i ett historiskt perspektiv vilket också förklarar varför frågan nu utreds.

Omedelbara betalningar

Ett annat exempel på förändringar på betalningsmarknaden är att efterfrågan på så kallade omedelbara betalningar har fortsatt att öka. Med detta menas betalningar som är sekundschnabba och som kan genomföras dygnet runt, årets alla dagar. I Sverige kan detta i nuläget genomföras via mobilappen Swish. Att antalet omedelbara betalningar ökat så kraftigt är resultatet av en växelverkan mellan teknisk utveckling och förändrade beteenden och förväntningar hos användarna – i takt med att allting går fortare förväntar vi oss också att kunna utföra betalningar snabbt och enkelt. I takt med att volymerna av omedelbara betalningar har ökat, har också deras betydelse för samhällsekonomin ökat. Många centralbanker har därför ansett det nödvändigt att utreda hur de kan göras så säkert och effektivt som möjligt. Detta har fått Europeiska Centralbanken, ECB, att ta initiativ till ett pan-europeiskt system för omedelbara betalningar, TIPS. Riksbanken anser att det ska vara möjligt att betala också i svenska kronor genom TIPS och har därför inlett förhandlingar om att dela plattform med ECB.⁶ Den amerikanska centralbanken Federal Reserve har också börjat utveckla en tjänst för omedelbara betalningar, FedNow, som planeras vara i drift senast 2024.⁷

Kryptotillgångar och stablecoins

Teknikutvecklingen har också eldat på diskussionen om statliga kontra privata pengar genom att den gett oss så kallade kryptotillgångar, eller kryptovalutor som de också kallas. Kryptotillgångarnas anhängare ser dem som en ny form av pengar. Den första och fortfarande största kryptotillgången, Bitcoin, skapades 2009 och har därefter följts av många nya kryptotillgångar.⁸ Kryptotillgångarna har svängt kraftigt i värde och främst blivit en alternativ investeringsform, snarare än ett betalningsmedel. Däremot har de stimulerat diskussionen om betalningsväsendets framtid och vilka eventuella möjligheter som finns i ny teknik. År 2019 meddelade Facebook att det fanns planer på att skapa vad man kallade en global digital valuta, Libra. Libra ska enligt planen administreras av en icke-vinstdriven förening, där Facebook ska bli en av många medlemmar. Tanken är att kryptotillgångarnas värdefluktuationer ska undvikas genom att Libras värde backas upp av en fond bestående av säkra tillgångar utgivna i olika valutor.⁹ Därigenom skulle Libra vara ett exempel på vad som kallas stablecoins, det vill säga digitala enheter vars värde kopplas till olika former av tillgångar för att uppnå stabil värdeutveckling. I Libras fall är värdena på dessa tillgångar ytterst kopplade till staters förmåga att betala sina skulder och bevara värdet på sina valutor.

⁵ Söderberg (2018a). Det finns också privata banker i vissa områden, exempelvis Skottland, som under strikta begränsningar har rätt att ge ut sedlar.

⁶ Sveriges Riksbank (2019).

⁷ Se exempelvis Smialek (2019).

⁸ För mer om Bitcoin och andra kryptotillgångar, se Söderberg (2018b).

⁹ Libra Association (2019).

Ska stater ge ut digitala valutor?

Frågan om staten ska förse allmänheten med digitala pengar är naturlig i en digital tidsålder, där stater måste fundera på hur och i vilken form de ska utveckla sin verksamhet. Kontant användningen har generellt i världen inte avtagit lika mycket som i Sverige, utan är tvärtom fortsatt hög i många länder. Men eftersom övergången till ett alltmer digitaliserat samhälle pågår överallt, om än i olika takt, kan man förvänta sig att en utveckling lik den som pågått i Sverige för eller senare kommer att visa sig i resten av världen. Därför har frågan fått mycket stor uppmärksamhet internationellt. Eftersom statliga pengar ges ut av centralbanker är det framför allt centralbanker som har börjat utreda möjligheterna att ge ut vad som kommer att kallas *central bank digital currencies* (CBDC), det vill säga digitala pengar som ges ut av centralbanker.¹⁰ E-kronan skulle vara ett exempel på en sådan CBDC. En stor andel av världens centralbanker arbetar med frågan, antingen i form av ett analytiskt arbete eller genom att skapa prototyper för att testa och utvärdera olika typer av underliggande teknik.¹¹ CBDC har dock gett upphov till debatt på internationell nivå, dels om huruvida en CBDC behövs och dels om vilka effekter den skulle ha på det finansiella systemet. Facebooks Libra-initiativ har också skapat tryck på att centralbanker måste agera för att inte bli frånsprungna i den snabba teknikomvandlingen.¹² I september 2019 gjorde också Frankrikes och Tysklands finansministrar ett gemensamt uttalande, där de kritiserade planerna på Libra och uppmanade europeiska centralbanker att utreda möjligheten att ge ut digitala valutor.¹³ Nyligen har också den kinesiska centralbanken meddelat att de är nära att ge ut en egen CBDC efter att ha bedrivit utvecklings- och analysarbete under fem års tid.¹⁴ Om eller när Kina sätter sin CBDC kommer diskussionen sannolikt att förändras ytterligare eftersom det då kommer att finnas ett existerande exempel som andra länder kan studera.

Diskussionen, och debatten, om centralbanker ska ge ut digitala pengar direkt till medborgarna har bara börjat. Riksbankens e-kronaprojekt kommer att befinna sig i centrum av denna diskussion, inte bara i Sverige utan också internationellt.

Vad har e-kronaprojektet producerat hittills?

Sedan projektet började har Riksbanken publicerat två rapporter. Slutsatsen av de två rapporterna är sammanfattningsvis att det finns fyra potentiella problem om statens roll på betalningsmarknaden marginaliseras:

- 1) Tendenser till koncentration av företagen på betalningsmarknaden kan leda till att konkurrensen försämras vilket på sikt kan leda till högre kostnader för allmänheten att göra betalningar och att innovationstakten stagnerar.
- 2) Betalningssystemets robusthet avtar, eftersom den privata marknaden inte kan förväntas ta hela ansvaret för att säkerställa att systemet fungerar också i perioder av kris och krig.
- 3) Vissa grupper kan få ökade svårigheter att göra betalningar eftersom de har svårt att hantera den digitala tekniken.
- 4) Det finns en risk att den grundläggande tilliten till svenska kronan och penningssystemet urholkas när det inte längre är möjligt för allmänheten växla sina bankinsättningar till statliga pengar.

Rapporterna diskuterade på vilka olika sätt en e-krona skulle kunna mildra några av dessa problem och lämnade tre rekommendationer. För det första att riksbankslagen bör

¹⁰ Centralbanker ger också ut digitala pengar till deltagare i sina system för stora betalningar där finansiella institut är medlemmar. CBDC är därför digitala pengar utöver dessa traditionella digitala pengar.

¹¹ Barontini och Holden (2019). I undersökningen svarade 63 centralbanker, som representerar 80 % av världens befolkning, att de arbetar med CBDC.

¹² Jones (2019), Guarascio (2019).

¹³ Guarascio (2019).

¹⁴ Browne (2019).

uppdateras till en digital tidsålder och tydliggöra vilka legala möjligheter Riksbanken har att ge ut en e-krona. För det andra att analysen av e-kronan ska fortsätta i dialog med andra myndigheter och intressenter. För det tredje att tekniken för en potentiell e-krona ska utforskas genom att man utvecklar en experimentell version av en e-krona i liten skala, en e-kronaprototyp.

I samband med att delrapport två publicerades gick också e-kronaarbetet in i en ny fas. Dels skapades en ny enhet på Riksbanken som ska utveckla och testa en e-kronaprototyp, samt ta fram förslag till regelverk för en e-krona. Sommaren 2019 inleddes därför en upphandling av en teknisk leverantör som i samarbete med Riksbanken kommer att utveckla prototypen. Planen är att under 2020 utveckla och testa denna prototyp. Det är dock viktigt att understryka att detta arbete inte innebär att det finns något beslut att ge ut en e-krona. Precis som i många liknande tekniska studier som utförs av centralbanker runt om i världen, handlar det framförallt om att lära sig mer om de tekniska möjligheterna.

E-kronaprojektets nya fas innebär också att arbetet med att utvärdera det samhällliga behovet av en e-krona har fördjupats och att processen kring en eventuell översyn av det legala ramverket har påbörjats. Detta beskrivs i följande avsnitt.

E-kronan väcker principiella frågor

E-kronan berör många olika frågor. Vad är centralbankens och ytterst sett statens roll i samhället? Vad är pengar och hur ska vi organisera betalningssystemet för att det ska fungera så väl som möjligt? Och vad menar vi med "så väl som möjligt"? Med andra ord: vilka egenskaper vill vi som samhälle att våra pengar och vårt betalningssystem ska ha? Den ekonomiska analys som Riksbanken ägnade sig åt i början av projektet har därför fått sällskap av en bredare samhälllig analys och insikten om att det slutgiltiga avgörandet av e-kronans framtid påverkas av områden utanför ekonomisk analys, inklusive värderingar om hur samhället bör organiseras, och bör därför vara föremål för politiska beslut.

Vilken roll ska det offentliga ha i samhället – och på betalningsmarknaden?

Som beskrivits tidigare innebär kontanternas eventuella försvinnande ett historiskt skifte, där statens närvaro på betalningsmarknaden förändras kraftigt. Detta leder till frågan om vad staten bör göra på betalningsmarknaden. Denna fråga är egentligen inte väsensskild från den större frågan om vad staten har för roll i ekonomin överhuvudtaget. Motivet för offentliga aktiviteter i ekonomin är oftast att vinstdrivna företag inte kan förväntas fylla alla samhällliga behov. "Nationalekonomins fader" Adam Smith skrev redan i slutet av 1700-talet om statens olika roller. Dessa innefattade att upprätthålla lag och ordning och ett militärt försvar, men också att tillgodose behov som inte kunde tillgodoses av vinstmotiv.¹⁵ Modern ekonomisk teori har fortsatt att utveckla detta och man talar där om att marknadsmisslyckanden kan motivera olika typer av offentlig verksamhet.¹⁶ Huvudpoängen är dock oförändrad sedan 1700-talet: privata företag fungerar i regel mycket väl, men kan inte förväntas utföra alla samhällsfunktioner utan någon offentlig inblandning.

Det offentliga exakta roll i ekonomin är dock inte självklar och synen på dess roll påverkas också av värdeomdömen. Det finns emellertid en bred politisk konsensus, att det offentliga har det övergripande ansvaret över vissa kärnområden, exempelvis nationell säkerhet och rättsväsende. Ytterligare ett exempel på detta är just betalningsmarknaden, där det offentliga har haft stort inflytande och dessutom försett allmänheten med sedlar och mynt.

¹⁵ West (1977), s. 3-4.

¹⁶ Se exempelvis Stiglitz och Rosengard (2015).

En konstant utmaning är att avgöra hur det offentliga roll ska utformas när omständigheterna förändras. Detta kan vi se inom många samhällsområden. Ett exempel är utvecklingen efter finanskrisen 2008, som inneburit att det offentliga ökat sin närvaro inom den finansiella sektorn i syfte att garantera finansiell stabilitet.¹⁷ Förändringarna på betalningsmarknaden innebär på liknande sätt att det offentliga närvaro där behöver ses över.

Det offentliga kan använda flera olika verktyg för att uppnå sina mål

Det offentliga kan dock ha flera olika roller eller, annorlunda uttryckt, kan använda olika verktyg för att uppnå sina mål. Dessa finns i några huvudsakliga kategorier: skatter, inkomsttransferringar, subventioner, regleringar och direkt produktion av varor och tjänster.¹⁸ När det gäller det finansiella systemet och betalningsväsendet är det de två sistnämnda som är av särskilt intresse. Regleringar är en av hörnstenarna när det gäller statens närvaro på finansmarknaden och på betalningsmarknaden. Det gäller sådant som att se till att bankerna har tillräckliga buffertar för oförutsedda händelser, att finansiella institut måste ge tillräckligt med information till konsumenterna och att ställa krav på säkerheten i de tekniska system som möjliggör finansiella tjänster. Efter finanskrisen 2008 genomfördes ett stort projekt på både på nationell och internationell nivå som syftade till att förstärka regleringarna av banksystemet, en process som också Riksbanken och lagstiftare i EU och Sverige aktivt deltog i. De uppdaterade reglerna har sannolikt bidragit till att göra det finansiella systemet mer stabilt inför framtiden.¹⁹

Regleringar och tillsyn är alltså en nödvändig del av statens närvaro i det finansiella systemet och betalningsväsendet. En grundläggande fråga är därför: Ska staten direkt erbjuda betalningsmedel till allmänheten, genom kontanter och/eller e-kronor, eller räcker det med en mindre direkt närvaro i form av regleringar och övervakning? Detta är en stor och komplicerad fråga som det är omöjligt att utreda i denna ekonomiska kommentar. Här finns bara utrymme för att konstatera att det finns tänkbara praktiska skäl till att det på vissa områden finns anledning att ha en direkt närvaro i stället för enbart regleringar. Dessa skäl väger troligen tyngre ju viktigare samhällsfunktion det handlar om. Bland annat kan det finnas kostnader för att övervaka och kontrollera så att regleringar följs. I ekonomisk teori talar man om asymmetrisk information: företagen själva vet mer om sin verksamhet än reglerande myndigheter.²⁰ Detta gör exempelvis att företag måste lägga resurser på att rapportera till myndigheter och myndigheter måste lägga resurser på att utvärdera och analysera företagets verksamhet. Det finns också en potentiell kostnad när övervakningen helt enkelt misslyckas och det finns avvikelser från regleringarna som inte upptäcks eller upptäcks för sent.

Regleringar tar också tid att utforma och förändra. Under perioder där det ställs krav på snabbt genomförda beslut kan därför förändringar via en redan etablerad offentlig verksamhet vara ett snabbare sätt. Ett annat potentiellt problem är att de reglerade företagen hittar sätt att kringgå och därmed underminera regleringar. I finanssektorn finns det exempel på det i så kallad skuggbankverksamhet – institut som bedriver bankliknade verksamhet men som inte lyder under samma regleringar som banker.²¹ Resultatet kan bli en process där regleringar ständigt måste uppdateras vilket gör att det finns en risk att de alltid ligger steget efter.²²

¹⁷ Stiglitz och Rosengard (2015), s. 5.

¹⁸ Barr (1992), s. 743-744.

¹⁹ För en diskussion om detta och vad det innebär för Sverige, se exempelvis af Jochnick (2017).

²⁰ Litteraturen kring asymmetrisk information är bred, men se exempelvis Akerlof (1970) för en allmän beskrivning.

²¹ För mer om skuggbanker se Hansson m. fl. (2014).

²² För mer om denna dynamik, se Kane (1988).

Inget av dessa potentiella skäl reducerar nödvändigheten av regleringar. Däremot finns det inte nödvändigtvis en rivalitet mellan regleringar och direkt produktion av vissa viktiga varor och tjänster – båda kan behövas för att säkerställa att samhällets mål uppnås. Ur det hänseendet skulle en e-krona alltså kunna ses som ett komplement till regleringar.

Riksbanken producerar redan digitala pengar till finansiella institut

Tills vidare producerar Riksbanken fysiska betalningsmedel till allmänheten i form av kontanter. Men den producerar också digitala pengar som finns tillgängliga för banker och finansiella institut och som de kan betala varandra med genom Riksbankens system för stora betalningar, RIX. Fördelarna med detta är att instituten inte behöver oroa sig för värdet av de övriga institutens pengar och att de samtidigt kan försäkra sig om att de, genom att pantsätta tillgångar i centralbanken, kan få tillräcklig likviditet för att sköta sina betalningar.²³ Om staten inte skulle producera betalningsmedel till allmänheten skulle den alltså troligen fortsätta att göra detta för RIX-deltagarna, medan närvaron på betalningsmarknaden för medborgarna i stället enbart skulle märkas genom regleringar. En fråga är därför om det finns ett principiellt problem, att banker och finansiella institut har direkt tillgång till statliga, digitala pengar medan samhällsmedborgarna inte har det.

Det är alltså tydligt att beslutet om att ge ut en eventuell e-krona har flera olika dimensioner, inklusive värderingsmässiga, som går utöver en vanlig traditionell ekonomisk analys och som har stor bäring för samhällets framtid. De frågor som väcks av en eventuell e-krona kan därför inte utredas och avgöras ensamt av en centralbank. Därför måste en bred statlig utredning ta vid och slutligen måste ett beslut i frågan tas av riksdagen.

En bred statlig utredning om statens roll på betalningsmarknaden

Frågan om en e-krona hänger som sagt ihop med frågan om vilken roll staten ska ha i betalningssystemet i framtiden. Eftersom Riksbanken är en statlig myndighet, som på statens uppdrag genomför penningpolitiken och ansvarar för ett säkert och effektivt betalningssystem, handlar denna fråga också om Riksbankens framtida roll i samhället. Parallellt med diskussionen om e-kronan har också en parlamentarisk utredning sett över Riksbankens legala ramverk och uppgifter. Utredningens ska slutredovisas senast den 30 november 2019. Frågan om kontanternas försvinnande ansågs dock så brådskande att man redan sommaren 2018 lade fram ett delbetänkande, Tryggad tillgång på kontanter.²⁴ Delbetänkandets utgångspunkt var att alla i det svenska samhället "ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser".²⁵ Staten behöver därför, enligt delbetänkandet, "i demokratisk ordning och med ett tillräckligt beslutsunderlag... ta ställning till vilka betalningsmedel som bör finnas i framtiden, särskilt vad gäller betalningsmedel som tillhandahålls av Riksbanken".²⁶ I det sammanhanget efterlyste delbetänkandet också en analys av för- och nackdelarna med en e-krona.

I februari 2019 ombads Riksbanken av riksdagens finansutskott att lämna in ett förslag om att riksdagen skulle ge regeringen i uppdrag att tillsätta en statlig utredning om statens framtida roll på betalningsmarknaden. En framställning med rubriken Statens roll på betalningsmarknaden levererades till riksdagen i början av maj 2019.²⁷ Som framgår av namnet rörde det sig alltså inte om ett förslag till en renodlad e-kronautredning, utan om en bred utredning där frågan om huruvida staten ska ge ut en framtida e-krona bara utgör en

²³ Man talar om att kredit- och likviditetsrisken därigenom minimeras. För mer om detta se de internationella standarderna för finansiell infrastruktur CPMI/IOSCO (2012).

²⁴ SOU 2018:42. Delbetänkandet har arbetats vidare till en proposition som överlämnades till riksdagen 1 oktober 2019.

²⁵ SOU 2018:42, s. 15.

²⁶ SOU 2018: 42, s. 15

²⁷ Framställning 2018/19:RB3.

del. Den 18 juni 2019 uppmanade riksdagen enhälligt regeringen att tillsätta en sådan utredning.

Vägen framåt

Under de senaste åren har analysarbetet om e-kronan främst bedrivits i Riksbankens regi, men det huvudsakliga arbetet framöver kommer alltså främst att ske inom den statliga utredningen. Riksbanken kommer sannolikt att ingå i utredningen tillsammans med andra statliga myndigheter och inom ramarna för denna leverera material och synpunkter. Parallellt kommer Riksbanken att fortsätta med sitt analysarbete, men också att fortsätta att utveckla prototypen och regelverket för en e-krona, det så kallade pilotprojektet. Som nämnts tidigare ska detta inte tolkas som att det blir en e-krona, utan snarare som ett sätt att öka kunskapen om teknik och regelverk för en potentiell framtida e-krona. Slutligen kommer Riksbanken att fortsätta att delta i den nationella och internationella diskussionen kring behovet av att se över hur framtidens betalningssystem ska se ut och vilken roll centralbanker ska ha i framtiden. I det arbetet kommer Riksbanken liksom tidigare att samarbeta med andra centralbanker runt om i världen.

Det slutgiltiga beslutet om huruvida Sverige ska införa en e-krona eller inte kommer inte att tas av Riksbanken utan av politiker i riksdagen, baserat på utredningens betänkande men också på politikernas egna överväganden och politiska hänsynstaganden. Flera av de principiella frågor som de kommer att överväga har nämnts i denna artikel. Deras beslut kommer att lägga fast viktiga principer som kommer att påverka samhället under lång tid framöver. Det är en process som kommer att följas noggrant internationellt och där huvudfrågor för framtidens finansiella system kommer att avgöras.

Det är i slutändan riksdagens beslut att avgöra e-kronans framtid. Men oavsett utfallet är det viktigt att de omkringliggande frågorna går igenom grundligt och att beslutet tas inom en rimlig framtid. Ingenting talar för att utvecklingen på betalningsområdet saktar ned. Facebooks Libra-initiativ blev en väckarklocka för flera beslutsfattare runt om i världen, men Libra är bara en del i en mycket större omvandling. I Sverige har utvecklingen dessutom gått längre än i större delen av världen. Det är därför av yttersta vikt för samhället att frågan om statens roll på betalningsmarknaden utreds både noggrant och skyndsamt.

Referenser

Akerlof, George (1970), "The Market for 'Lemons': Quality, Uncertainty, and the Market Mechanism", *Quarterly Journal of Economics* 3(4), sid 488-500.

Barr, Nicholas (1992), "Economic Theory and the Welfare State: A Survey and Interpretation", *Journal of Economic Literature* 2(4), sid 741-803.

Barontini, Christian och Henry Holden (2019), "Proceeding with caution – a survey on central bank digital currency", BIS Papers No 101 januari 2019, Bank for International Settlements.

Browne, Ryan (2019), "China's central bank says it's close to releasing its own digital currency", CNBC 12 augusti 2019. Tillgänglig online [2019-09-16]:
<https://www.cnbc.com/2019/08/12/china-central-bank-close-to-releasing-digital-currency-pboc-official.html>

CPMI/IOSCO (2012), "Principles for Financial Market Infrastructures", Bank for International Settlements och International Organization of Securities Commissions april 2012.

Guarascio, Francesco (2019), "France, Germany blast Facebook's Libra, back public cryptocurrency", Reuters Business News 13 september 2019. Tillgänglig online [2019-09-17]:
<https://uk.reuters.com/article/uk-facebook-cryptocurrency-france/france-germany-blast-facebooks-libra-back-public-cryptocurrency-idUKKCN1VY1EH>

Framställning 2018/19:RB3, "Statens roll på betalningsmarknaden, framställning till riksdagen maj 2019. Tillgänglig online [2019-09-17]:
<https://www.riksbank.se/globalassets/media/betalningar/framstallan-till-riksdagen/framstallning-till-riksdagen-statens-roll-pa-betalningsmarknaden.pdf>

af Jochnick, Kerstin (2017), "Slutförandet av Basel III – början på något nytt", tal januari 2017. Tillgängligt online [2019-09-17]:
https://www.riksbank.se/globalassets/media/tal/svenska/af-jochnick/2017/tal_jochnick_170131_sve.pdf

Jones, Claire (2019), "Central bank plants to create digital currencies receive backing", *Financial Times* 30 juni 2019. Tillgänglig online [2019-09-16]:
<https://www.ft.com/content/428a0b20-99b0-11e9-9573-ee5cbb98ed36>

Kane, Edward (1988), "Interaction of Financial and Regulatory Innovation", *The American Economic Review* 2(4), sid 328-334.

Libra Association (2019), "Libra White Paper". Tillgänglig online [2019-09-16]:
<https://libra.org/en-US/white-paper/>

Milne, Richard (2016), "Sweden's Riksbank eyes digital currency: Oldest central bank to decide on ekrone within two years", *Financial Times*, 15 november 2016. Tillgänglig online [2019-09-16]: <https://www.ft.com/content/0e37795c-ab33-11e6-9cb3-bb8207902122>

Smialek, Jeanna (2019), "Fed wants workers to get pay faster", *New York Times* 5 augusti 2019. Tillgänglig online [2019-09-16]:

<https://www.nytimes.com/2019/08/05/business/economy/fed-real-time-payments.html>

SOU 2018:42, "Trygghet tillgång till kontanter", Delbetänkande av Riksbankskommittén, Stockholm 2018.

Stiglitz, Joseph och Jay Rosengard (2015), *Economics of the Public Sector*, New York och London: W. W. Norton.

Sveriges Riksbank (2017a), "Riksbankens e-krona", projektplan mars 2017. Tillgänglig online [2019-09-16]: https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/e-krona/2017/projektplan-e-kronan_170314_sve.pdf

Sveriges Riksbank (2017b), "Riksbankens e-kronaprojekt: Rapport 1", rapport september 2017. Tillgänglig online [2019-09-16]:

https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/e-krona/2017/rapport_ekrona_uppdaterad_170920_sve.pdf

Sveriges Riksbank (2018), "Riksbankens e-kronaprojekt: Rapport 2", rapport oktober 2018.

Tillgänglig online [2019-09-16]: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/e-krona/2018/riksbankens-e-kronaprojekt-rapport-2.pdf>

Sveriges Riksbank (2019), "Riksbanken planerar för sekundsnabba betalningar dygnet runt", pressmeddelande juni 2019. Tillgänglig online [2019-09-16]:

<https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/nyheter-och-pressmeddelanden/nyheter/2019/riksbanken-planerar-for-sekundsnabba-betalningar-dygnet-runt/>

Söderberg, Gabriel (2018a), "Varför fick Riksbanken sedelmonopol?", *Penning- och Valutapolitik* 3(4), sid 6-15.

Söderberg, Gabriel (2018b), "Är Bitcoin och andra kryptotillgångar pengar?", *Ekonomiska kommentarer* nr 5, Sveriges Riksbank.

West, Edwin George (1977), "Adam Smith's Public Economics: A Re-Evaluation", *The Canadian Journal of Economics* 10(1), sid 1-18.